

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การปรับตัวขององค์กรเพื่อการชลประทานท้องถิ่น ต่อกระบวนการ
แทรกแซงระบบสาธารณะของรัฐ ศึกษากรณี การจัดการเหมืองฝาย
ในกลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน

ชื่อผู้เขียน น.ส. พัชรี ออาจหาญ

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ ตันกิมยง	ประธานกรรมการ
อาจารย์ ดร.สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร	กรรมการ
อาจารย์ มนตรี กรรพุมมาลัย	กรรมการ

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้เกี่ยวกับการปรับตัวขององค์กรจัดการน้ำของท้องถิ่นต่อ
การแทรกแซงระบบสาธารณะ กรณีศึกษา การจัดการเหมืองฝายในกลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน วิธีวิจัยที่
ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ วิธีวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งประกอบด้วย การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม
การสนทนาแบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์ผู้รู้ข้อมูล แนวคิดทางนิเวศน์วิทยาวัฒนธรรมและ
การแทรกแซงระบบสาธารณะ เป็นกรอบคิดในการวิจัย เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการปรับตัวของ
เกษตรกรต่อขบวนการแทรกแซงระบบสาธารณะ

จากการศึกษา พบว่า

ประการที่ 1 ขบวนการแทรกแซงระบบสาธารณะต่อการจัดการน้ำของท้องถิ่นเป็น
ระบบเดียวกับการพัฒนาชลประทานของรัฐ “การพัฒนา” นี้ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการขยาย
อำนาจรัฐเพื่อควบคุมการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นมากกว่าจะเป็น “เป้าหมาย” ในการแก้ไขปัญหา
การจัดการน้ำของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ดังนั้นรัฐได้ใช้อำนาจในการจัดการน้ำของท้องถิ่นมาเป็น
การจัดการน้ำของระบบราชการเกือบทั้งหมด

ประการที่ 2 ในการดำเนินงานเพื่อการชลประทานของรัฐนั้น มีกลไกที่ประกอบไปด้วยกลไกของระบบราชการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บริษัทธุรกิจก่อสร้างภายในท้องถิ่น กลุ่มธุรกิจการเกษตร ผู้นำแบบเป็นทางการและผู้นำแบบไม่เป็นทางการ กลไกเหล่านี้จะมีส่วนผลักดันให้การจัดการน้ำของท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปเป็นการชลประทานของรัฐ อันเนื่องมาจากผลประโยชน์ทางธุรกิจและทางการเมือง กลุ่มเหล่านี้อาจเรียกว่า “กลุ่มฉนิกอำนาจ” ซึ่งกลุ่มนี้สามารถจะมีผลประโยชน์ที่สอดคล้องและเกื้อหนุนกัน

กลุ่มฉนิกอำนาจต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นกลุ่มหลักที่จะสร้างวาทะกรรมใหม่ของรัฐในรูปแบบของการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ระบบชลประทานของรัฐซึ่งมองข้ามความสำคัญของระบบการจัดการน้ำของท้องถิ่นในพื้นที่ที่ทำการศึกษา

ผลกระทบของการพัฒนาชลประทานของรัฐที่มีต่อชุมชนที่สำคัญแบ่งเป็น

ประการที่ 1 มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการน้ำของท้องถิ่น ทำให้ลดลงจากเดิม อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงการใช้เทคโนโลยี โครงสร้างการจัดการองค์กร และรูปแบบของการจัดการน้ำของท้องถิ่น

ประการที่ 2 มีผลกระทบต่อสถานภาพทางอำนาจขององค์กร ทำให้อำนาจในการจัดการน้ำของท้องถิ่นได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นการพัฒนาชลประทาน ดังนั้นอำนาจของรัฐได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการน้ำหรือควบคุมการใช้น้ำมากกว่าอำนาจขององค์กรชาวบ้าน

ผลกระทบที่เกิดจากการแทรกแซงของรัฐ เกษตรกรมิได้มีเงรรับการเปลี่ยนแปลงแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ได้มีการปรับตัวเพื่อไม่ให้กระทบต่อหลักประกันหรือความมั่นคงในการใช้น้ำ เช่นเกษตรกรอาจหันกลับไปรื้อฟื้นเทคโนโลยีระบบเหมืองฝายดั้งเดิม และนำมาปรับใช้ใหม่ตามแหล่งน้ำที่พอจะนำมาปรับใช้ได้ องค์กรจัดการน้ำของท้องถิ่นได้ปรับตัวเพื่อเป็นหน่วยงานที่ตรวจสอบการพัฒนาชลประทานของรัฐ องค์กรจัดการน้ำของท้องถิ่นจะค้นหาวิธีการจัดการน้ำเพื่อให้การจัดการน้ำที่มีอยู่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเกษตรกรอาจจะปรับแบบแผนการเพาะปลูกให้สอดคล้องกับระบบการชลประทานของรัฐ หรืออาจหลีกเลี่ยงที่จะรับน้ำจากระบบชลประทานไปเลย

ข้อเสนอแนะทางวิชาการสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป และการพัฒนาระบบชลประทานของรัฐ

ประการแรก การวิจัยควรจะเน้นศึกษาในเรื่องการลงทุนและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดการน้ำของท้องถิ่นและระบบชลประทานของรัฐ ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างในการให้ผลประโยชน์ต่อเกษตรกรในพื้นที่ที่ใช้น้ำ

ประการที่สอง ในการจัดการชลประทานขนาดใหญ่ ควรจะให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษาผลกระทบหรือวางแผนพัฒนาโครงการตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ เพื่อให้การพัฒนาชลประทานสามารถบรรลุผลการพัฒนา และทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title	The Adaptation of Local Irrigation Organizations to Public Intervention : A Case Study of Muang-Fai Management of Upper Mae Ping Watersheds”		
Author	Mrs Patcharee Arthan		
M.A.	Social Development		
Examining committee :	Assist. Prof. Dr. Uraivan Tankimyong	Chairman	
	Lecturer Dr. Sidthinat Prabudhanitisarn	Member	
	Lecturer Montri Kunphoommarl	Member	

Abstract

The objective of this study is about the adaptation of local water organizations to public intervention : a case study of Muang-Fai management of upper Mae-Ping watersheds. The methodology used in this study emphasizes on qualitative technique which includes non-participant observation, informal discussion, and key informants interview. Cultural ecology and public intervention approaches used as main conceptual framework to analyze the adaptation patterns of farmers toward the public intervention process.

The results of this study are :-

Firstly, it found that the public intervention process into local water management is the same as the public irrigation development program. The term “Development” here is used only as an instrument to expand government power through public authority in order to control community resource management much more than an attempt to solve the real problem of local water management. Therefore, local water management is almost transferred to be under the public irrigation management.

Secondly, the officials in bureaucratic system, members of parliament, local construction business companies, agriculture business group and both formal and informal local leaders have influenced on implementing the public irrigation management. Some part of impact of these groups have changed the local water management into the public irrigation management as they can gain business benefit and political power. All these groups can be called "power bloc" which they can share benefit with each other.

These "power bloc" in this study become the main groups to create new state discourse in terms of modern technology, new irrigation management system which overlooked the indigenous local water management in this watershed area.

From the study, the important impact of public irrigation management upon local communities are twofold.

Firstly, it decreased the effectiveness of local water management because of its changes in the uses of technology, structure of organization management, and patterns of management.

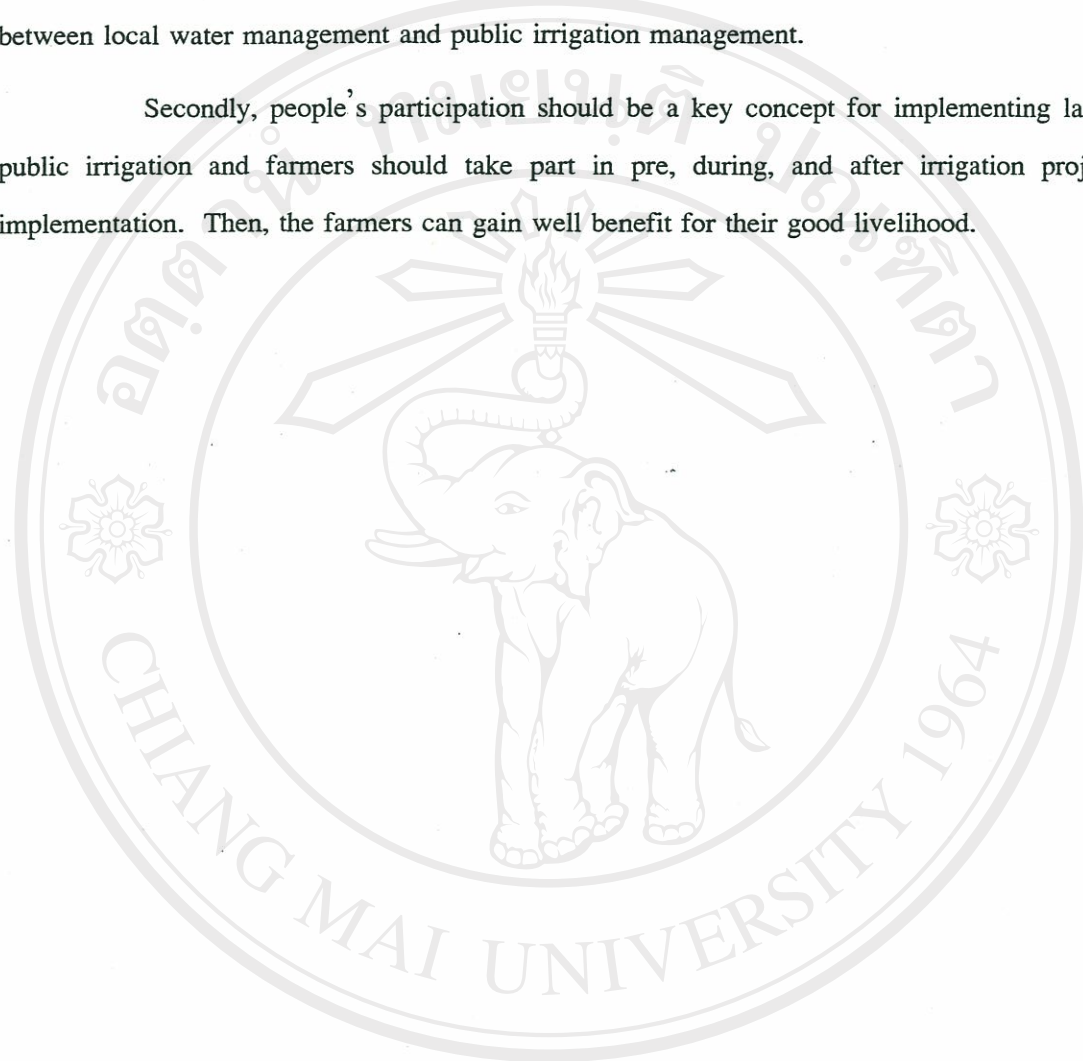
Secondly, the water management power has transferred from local water management to public irrigation management. Therefore, public authority has more influence on water or irrigation management system than farmer's organization.

From the change of water management system, farmers have adapted their patterns, such as farmers may reuse their local water management system as before in some suitable watershed areas ; local water management organization will be adapted to be the monitor of public irrigation management system ; local water management organization can seek ways to improve water management in these watershed areas ; and farmers may change their cropping patterns related to the public irrigation management system or some farmers avoid to use water from this public irrigation.

From this study, there are two main suggestions for future researches and public irrigation development.

Firstly, the future research should emphasize on costbenefit analysis comparing between local water management and public irrigation management.

Secondly, people's participation should be a key concept for implementing large public irrigation and farmers should take part in pre, during, and after irrigation project implementation. Then, the farmers can gain well benefit for their good livelihood.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved